

Versterken van de positie van economische zaken binnen de gemeente

Colofon

Deze publicatie is voor en met gemeenten ontwikkeld door de VNG vanuit het programma Economie. Dit programma werkt samen met het [Bestuurlijk Netwerk Economie](#) (BNE) van de VNG, de gemeentelijke netwerken G4, P10, G40, M50 en K80 en andere kennis- en netwerkorganisaties om kennis en ervaringen uit te wisselen. Het aanbod vanuit het VNG-[programma economie](#) is divers in de vorm van onder meer webinars, werkbezoeken, bestuurlijke en ambtelijke klankbord- en werkgroepen, handreikingen en digitale tools (monitors en dashboards).

We zijn benieuwd naar uw ervaringen en suggesties waarmee we onze dienstverlening kunnen verbeteren. Deel uw mening of vraag het ons via economie@vng.nl.

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt een handreiking waarmee u de positie van team economische zaken binnen uw gemeente kunt versterken. Aan de hand van 10 punten wordt inzichtelijk gemaakt welke mogelijkheden er zijn om dit te bereiken. Deze handreiking is ontwikkeld naar aanleiding van het in 2024 gepubliceerde onderzoeksrapport '[positie van economische zaken, inbedden en versterken](#)'. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat gemeenten behoefte hebben aan concrete handvatten om de positie van economische zaken binnen de organisatie te versterken.

Aanleiding en opgave

Ondernemers en het midden- en kleinbedrijf in gemeenten doen ertoe. Het mkb is niet alleen belangrijk voor de werkgelegenheid en economische welvaart van gemeenten en hun inwoners maar speelt ook een essentiële rol bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven en transities waar gemeenten voor aan de lat staan. Economische zaken heeft daarin als discipline/team een belangrijke verbindende en aanjagende rol.

Ondanks een breed zichtbare professionalisering van de inzet blijkt uit eerdergenoemd onderzoek dat de positie van economische zaken nog lang niet overal vanzelfsprekend is en onder druk staat. In de praktijk uit dat zich in te kleine teams, te weinig interne verbondenheid en beperkte uitvoeringskracht. Het feit dat economische zaken geen wettelijke taak en geen gemeentelijke kerntaak is, maakt de positie kwetsbaar.

Handreikingen

Uit de eerdere onderzoeken die de VNG heeft laten uitvoeren komt naar voren dat economische zaken binnen gemeenten een cruciale rol heeft, die enerzijds bijdraagt aan de economische welvaart van inwoners en bedrijven en anderzijds verschillende maatschappelijke transities stimuleert. Economische zaken staat symbool voor een ondernemende overheid, die van buiten naar binnen werkt en vice versa. Deze handreiking heeft als doel te informeren, inspireren en activeren om binnen gemeenten het gesprek aan te gaan over de belangrijke positie van economische zaken en dit in de praktijk handen en voeten te geven. Dit is uitgewerkt in de 10 onderstaande punten:

1. Ontwikkel een gemeentebreed ingebedde economische visie met waardering voor ondernemerschap.
2. Zorg voor voldoende (basis)capaciteit op economische zaken.
3. Zet in op een afdelingshoofd of teammanager voor economische zaken met voldoende mandaat.
4. Zorg voor structureel budget voor economische ontwikkeling.
5. Bepleit een sterke, ondernemende wethouder en economisch draagvlak in college en raad.
6. Faciliteer sterke en zelfsturende ondernemerscollectieven.
7. Versterk de betrokkenheid en zichtbaarheid van economische zaken in beleid en uitvoering.
8. Werk regionaal actief samen, ook in de uitvoering van economisch beleid en ondernemersdienstverlening.
9. Veranker de positie van economische ontwikkeling als vliegwiel voor brede welvaart.
10. Ga in gesprek om de positie van economische zaken blijvend te versterken.

Deze handreiking dient niet als blauwdruk, maar is bedoeld als inspirerende leidraad om de positie van economische zaken te versterken. Dit vraagt om maatwerk en om een bredere dialoog, zowel ambtelijk als in het college van B&W. Het bijgesloten sjabloon collegevoorstel is een extra hulpmiddel om deze lokale dialoog in uw gemeente op een laagdrempelige manier te voeren.

Woord van dank

We zijn veel verschillende samenwerkingspartners van de VNG erkentelijk die een bijdrage hebben geleverd, waaronder het ministerie van Economische Zaken met wiens medewerking deze handreiking tot stand is gekomen. In het bijzonder een woord van dank aan de begeleidingsgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG-werkgroep breed MKB en innovatie, de gemeentelijke netwerken G40, P10, M50 en K80 en Stichting CLOK.

Ik wens uw gemeente een sterk team EZ en mkb toe!

Met een vriendelijke groet,

Yvonne Salvino-Meijer, Portefeuillehouder mkb
VNG-Commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu

Jan Goijaarts, voorzitter Bestuurlijk Netwerk Economie van de VNG

1

Ontwikkel een gemeentebreed ingebedde economische visie met waardering voor ondernemerschap

De economische visie is voor veel gemeenten hét koersdocument van team economie. Bijna iedere gemeente heeft een economische visie, maar slechts circa 10% van de gemeenten heeft een goed uitgewerkte economische visie als stevig fundament voor economische zaken. Dat wil zeggen dat de economische visie echt is uitgewerkt met andere afdelingen en met ondernemers. Bij de meeste gemeenten is deze inbedding beperkt. Ook blijkt dat rondom bedrijvigheid nog steeds stigma's heersen in gemeenten. Deze kunnen de waardering voor ondernemers en daarmee samenhangend beleid in de weg staan. Dit staat in sterk contrast met de sterke aanwezigheid van mkb-ondernemers, die vaak ook lokaal geworteld zijn.

- Veranker de economische visie in het beleid en de afdelingsplannen van andere afdelingen. Zo ontstaat gezamenlijk draagvlak en gezamenlijke uitvoeringskracht.
- Zet in op een meerjarige economische visie, die de collegeperiode overstijgt. Kijk dus verder dan vier jaar en stel periodiek bij.
- Zorg voor tweerichtingsverkeer, waarbij de economische belangen en inzet, ook expliciet in de beleids- en uitvoeringsplannen van andere teams/afdelingen, zijn opgenomen.
- Maak hiervoor jaarlijks afspraken met (team)managers van andere afdelingen. Zo dienen economische belangen o.a. vertaald te worden in de discussie over de inrichting van de stad (schaarse ruimte), de rol van ondernemerschap bij duurzaamheid en circulariteit en tal van andere opgaven. Maak het tijdig en volwaardig betrekken van EZ vanzelfsprekend.
- Ontwikkel een economische paragraaf in samenwerking met het bedrijfsleven. Geef deze een prominente positie in toekomstige collegeprogramma's en de omgevingsvisie van de gemeente.
- Veranker de ruimtelijk-economische opgaven in een of meerdere omgevingsprogramma's.
- Neem stigma's¹ rond bedrijvigheid blijvend weg en maak het belang van ondernemerschap breed zichtbaar in de gemeente. Doe dit bijvoorbeeld door continu aan de hand van actieve communicatie en bedrijfsbezoeken het belang van economische ontwikkeling en de waarde van ondernemerschap uit te dragen en collega's zoveel mogelijk te betrekken bij de (uitwerking van de) economische visie en ondernemersdienstverlening.

¹ Uit het onderzoek en vele gesprekken met gemeenten volgt het beeld dat er nog steeds stigma's bestaan bij andere vakafdelingen, die de rol en het belang van ondernemerschap en daarmee ook de positie van economische zaken beïnvloeden. Deze vooroordelen stellen bijvoorbeeld: bedrijven kunnen zelf hun broek ophouden en hebben geen enkele vorm van ondersteuning nodig en/of bedrijven zijn vervuilend.

2

Zorg voor voldoende (basis) capaciteit op economische zaken

De omvang van het team EZ is niet allesbepalend voor de positie van economische zaken. De meeste teams EZ van gemeenten beschikken wel graag over een groter team. Een kleine 40% gaf aan in verhouding onderbemenst te zijn; 8% zelfs zwaar. De positie van EZ is daarnaast afhankelijk van veel verschillende factoren. Er is dan ook geen harde vuistregel voor de juiste omvang, maar uit het onderzoek bleek wel een positieve relatie tussen het aantal bedrijven in een gemeente en het aantal fte op economische zaken.

- Een basiscapaciteit van 2 fte, bestaande uit een beleidsmedewerker EZ en een accountmanager, is voor iedere gemeente een goed uitgangspunt. Deze medewerkers richten zich op lokale economische ontwikkeling en het basis ondernemerscontact.
- Maak ambtenaren die een sterke connectie hebben met economische zaken, maar in de praktijk hier soms geen onderdeel van zijn, (deels) onderdeel van het team EZ. Denk aan ambtenaren op het gebied van dienstverlening, toerisme & recreatie, landelijk gebied, duurzaamheid/circulaire economie, accountmanagers werkgeversservicepunt /sociale zaken, arbeidsmarkt & onderwijs.
- Werk in de uitvoering van het economisch beleid en dienstverlening aan ondernemers regionaal samen met andere gemeenten en economische partners (punt 8). Richt deze samenwerking op het vergroten/ bundelen van de capaciteit, zodat de lokale inzet effectiever is. Kijk daarbij of er (op onderdelen) een regionaal economisch team of regionale inzet mogelijk is.
- Op basis van de huidige verhouding tussen de gemiddelde omvang van een team EZ bij gemeenten in relatie tot het aantal bedrijven vormt dit een denkrichting voor de minimale omvang van het team economische zaken.

Gemeenten met minder dan 2.500 bedrijven	Gemeenten met 2.500 - 5.000 bedrijven	Gemeenten met 5.000 - 10.000 bedrijven	Gemeenten met meer dan 10.000 bedrijven
Minimaal 2 fte nodig voor basis economisch beleid en ondernemersdienstverlening.	Minimaal 3 fte nodig voor basis economisch beleid en ondernemingsdienstverlening.	Minimaal 5 fte nodig voor effectieve ondersteuning van ondernemersdienstverlening.	Minimaal 10 fte , afhankelijk van economische dynamiek.
Bij veel bedrijvigheid in specifieke sectoren kan uitbreiding naar 3-4 fte nodig zijn.	Bij veel bedrijvigheid in specifieke sectoren kan uitbreiding naar 5-6 fte nodig zijn.	Bij gemeenten met sterk groeiende sectoren kan uitbreiding naar 7-9 fte nodig zijn.	Uitbreiding kan variëren van gemiddeld 20 -30 fte met uitschieters naar boven.
			Meer focus op specialistische en aparte afdeling economische zaken.

3

Zet in op een afdelingshoofd of teammanager economische zaken met voldoende mandaat

Economische zaken is bij circa 80% van de gemeenten onderdeel van een andere afdeling, vaak in de hoek van ruimtelijke/stedelijke ontwikkeling. Vooral bij de grotere gemeenten is economische zaken een zelfstandige afdeling. Uit het onderzoek is prominent gebleken dat juist in de 75% van de gemeenten, waar economische zaken als een zelfstandige afdeling in het organigram is opgenomen, significant vaker wordt samengewerkt met andere afdelingen en ook met meer verschillende afdelingen. Ook worden de zelfstandige afdelingen relatief vaker betrokken bij de ontwikkeling van plannen van andere afdelingen, dan bij gemeenten waar economische zaken een onderdeel is van een andere afdeling.

- Voeg, hoe klein het team ook is, minimaal een coördinator(rol) binnen het team economische zaken (of binnen het overkoepelende team) toe met voldoende bevoegdheid/mandaat om met andere teammanagers/afdelingshoofden een gelijkwaardig gesprek te voeren.
- Investeer in een rechtstreekse en korte lijn vanuit deze coördinerende rol met de wethouder economische zaken.
- Zorg daarnaast voor een sterke verbinding vanuit het team EZ met (gemeentebrede of themagerichte) strategen.
- Waarborg naar analogie met de ondernemende wethouder (punt 5) dat deze coördinerende rol ingevuld wordt door een ambtenaar die echt affiniteit heeft met EZ en ondernemerschap.

4

Zorg voor structureel budget voor economische ontwikkeling

De economiebegroting van een gemiddelde gemeente in Nederland is over de jaren heen slechts 2% van de gemeentebegroting. Tegelijk is het aantal vestigingen in gemeenten tussen 2018 en 2023 in alle gemeenten gestegen, gemiddeld met 26%.

- Zet in op een basiswerkbudget en maak dat minder afhankelijk van incidentele of projectmatige financiering. Dit is noodzakelijk voor de ontplooiing van duurzame acties vanuit een economische visie en uitvoeringsprogramma.
- Blijf in gesprek om het budget voor economische zaken structureel op te waarderen en ook mee te laten bewegen met de economische groei/ontwikkelingen in de gemeente.
- Onderzoek met andere teams/afdelingen in hoeverre zij of structureel of jaarlijks/incidenteel budget beschikbaar kunnen stellen, gericht op beleid en of uitvoering met impact op lokaal-economische ontwikkeling/ondernemersdienstverlening.
- Verken met andere gemeenten op welke thema's, naast capaciteit, budgetten gebundeld kunnen worden, gericht op een groter en effectiever bereik richting ondernemers en inzet op gezamenlijke, economische vraagstukken.

5

Bepleit een sterke ondernemende wethouder en economisch draagvlak in college en raad

Team economie 'moet' over verschillende kwaliteiten beschikken. Eén van de kwaliteiten die volgens gemeenten het meest bijdraagt aan de positie van economische zaken is bestuurlijk draagvlak (95%). Ook een wethouder die economische zaken echt steunt (74%) scoort hoog. Hoe sterker het fundament vanuit bestuurlijk draagvlak en hoe groter de samenwerking met andere afdelingen, hoe meer ruimte er is voor economische zaken om zich te richten op het uitvoeren van de plannen en mooie initiatieven zonder dat er tijd 'verloren' gaat aan lobbywerkzaamheden of budgetverwerving.

- Pleit voor een prototype 'ondernemende' wethouder, die de taal spreekt van ondernemers, bij voorkeur werkervaring heeft als ondernemer of in het werken met ondernemers. Iemand die in de basis begrijpt hoe een ondernemer denkt/handelt en de vertaalslag maakt van de ondernemer naar de overheid en vice versa.
- Zorg voor een actieve en periodieke informatievoorziening richting college en raad, waarbij de economische inzet op het netvlies komt en blijft.
- Betrek het hele college van B&W en raadsleden met de portefeuille economie consequent en periodiek bij het bezoeken van ondernemers en/of het op locatie zichtbaar maken van economische ontwikkelingen in de gemeente.
- De wethouder EZ vormt als vertrekpunt de centrale spil richting het (georganiseerde) bedrijfsleven. Koppel het hele college van B&W vanuit verschillende portefeuilles aan relevante thema's van het georganiseerde bedrijfsleven, waardoor een sterkere collegebrede verbinding ontstaat met de opgaven van ondernemers en de maatschappelijke opgaven van gemeenten, waarbij ondernemers relevant zijn.
- Overweeg om tot een samenhangende portefeuillevverdeling te komen op thema's, die in sterke mate raken aan economische zaken. Zo kan het waardevol zijn om bijvoorbeeld de portefeuilles ruimtelijke ontwikkeling (ook vanuit de koppeling met de omgevingswet), dienstverlening, toerisme en sociale zaken bij dezelfde wethouder te beleggen.

6

Faciliteer sterke en zelfsturende ondernemerscollectieven

Het betrekken van ondernemers gebeurt op diverse manieren, meestal door de inzet van ondernemerscollectieven. Het inzetten van deze collectieven geeft een grotere 'span of control' en ook meer kans op draagvlak en succes. Zowel de samenwerking van de gemeente met ondernemers als samenwerking tussen ondernemers scoort hoog als factor, die bijdraagt aan een sterke positie van economische zaken.

- Stimuleer dat ondernemers zoveel mogelijk in ondernemerscollectieven opereren, in de vorm van verenigingen en/of (verplichte) ondernemersfondsen, waarbij de economische dialoog tussen ondernemers onderling en gemeente en ondernemers de gezamenlijke slagkracht verbetert.
- Breng ook de meer informele ondernemersnetwerken en gemeenschappen in kaart, daar waar ondernemers elkaar laagdrempelig ontmoeten, bijvoorbeeld bij sportverenigingen, als basis om met ondernemers in contact te komen en hun vragen/behoefte te kennen en te activeren.
- Verken waar capaciteit en budgetten vanuit de gemeente samen kunnen komen met de budgetten en fondsen van de ondernemerscollectieven. Zo kom je samen tot ontwikkeling en uitvoering van economisch beleid.
- Onderzoek of er meer samenwerking mogelijk is tussen deze verenigingen en/of fondsen op het niveau van de gemeente, waardoor gemeentebrede economische projecten en initiatieven en cross-overs tussen economische thema's, sectoren of werklocaties, makkelijker ontstaan.

7

Versterk de betrokkenheid en zichtbaarheid van economische zaken in beleid en uitvoering

Interne zichtbaarheid bij andere organisatieonderdelen draagt bij aan de positie en het belang van economische zaken. Team economie maakt zich momenteel met name zichtbaar door samen te werken met andere teams/afdelingen, regelmatig bij elkaar binnen te lopen en gezamenlijk projecten op te zetten. Het betrekken en ook mogen meedenken en meedoen in plannen van andere afdelingen kan bij de meeste gemeenten vaker en uitgebreider worden gedaan.

- Zorg ervoor dat vertegenwoordigers van het team EZ structureel en voldoende betrokken zijn in belangrijke overlegstructuren binnen de gemeente, bijvoorbeeld bij een omgevingstafel of initiatievenoverleg.
- Maak jaarlijks afspraken met verschillende afdelingen en teams, zodat bij de ontwikkeling van nieuw beleid of uitvoeringsprogramma's met impact op ondernemers, EZ vooraf betrokken en meegenomen is en hier ook capaciteit en middelen voor beschikbaar komen.
- Breng structureel de ambtenaren in beeld binnen de ambtelijke organisatie, die net als de accountmanagers van EZ (regelmatig) in contact kunnen staan met ondernemers (en/of casussen behandelen) en zorg hier voor zoveel mogelijk regie in dit contact: korte lijnen, informele overlegvormen en ga waar mogelijk samen naar de ondernemer toe. Denk daarbij in ieder geval aan de vergunningverleners omgevingsplannen, vergunningverleners APV & bijzondere wetten, handhavers/boa's en de accountmanagers sociale zaken/ werkgeversservicepunt.
- Ontwikkel naast een economische visie, ook een concrete en planmatige aanpak op het gebied van ondernemersdienstverlening. Stel hierin de opgaven en behoefte van het mkb in jouw gemeente centraal. Benoem daarbij onder andere hoe de dienstverlening richting ondernemers binnen de gemeente is georganiseerd, hoe de gemeente contact houdt met lokale ondernemers(collectieven), hoe de vraag van de ondernemers in beeld komt en wordt geactiveerd, welke communicatiekanalen en instrumenten ingezet worden en wat hiervan de doelen en resultaten zijn. Ook kan het hierbij van belang zijn keuzes te maken welke sectoren, werklocaties en/of specifieke doelgroepen van ondernemers (extra) aandacht en/of inzet nodig hebben passend bij de economische ambities en doelstellingen van de gemeente.

8

Werk regionaal actief samen, ook in de uitvoering van economisch beleid en ondernemers-dienstverlening

Uit het onderzoek blijkt dat de lokale capaciteit c.q. het loopvermogen van gemeenten, om in contact te staan met ondernemers vanuit accountmanagers/bedrijfscontactfunctionarissen begrensd is. Bijna 90% van de teams economie bij gemeenten werkt in de regio met andere gemeenten samen op verschillende gebieden en/of manieren. Deze samenwerking is vooral ingestoken op beleid en afstemming en minder op de uitvoering van het beleid c.q. het contact met en de dienstverlening aan ondernemers of in de rol die klantcontactcentra en accountmanagers/bedrijfscontactfunctionarissen daarbij in de praktijk vervullen.

- Overweeg op het niveau van de economische regio van samenwerkende gemeenten minimaal een regionaal accountmanagersoverleg in te stellen, waar gezamenlijke inzet in relatie tot ondernemers en ondernemersvraagstukken effectief samen kunnen komen. Verken daarnaast de mogelijkheid om (op onderdelen) tot een breder regionaal economisch team/inzet te komen.
- Benut dit ook als kans om loopvermogen vanuit gemeentelijk accountmanager richting ondernemers te bundelen en effectiever in te zetten en te organiseren (wie doet wat vanuit welke rol).
- Stem de lokale ondernemersdienstverlening en instrumenten voor ondernemers zoveel mogelijk op elkaar af; dit is effectiever en draagt bij aan een gelijk spelveld voor ondernemers, dat beter aansluit op de daadwerkelijke vraag van ondernemers.
- Verdiep je als gemeente samen met regiogemeenten, het georganiseerde bedrijfsleven en andere economische partners actief in de uitvoering van de [Actieagenda mkb-dienstverlening](#). Deze is vanuit een regionale aanpak expliciet gericht op het stimuleren van dienstverlening die gericht is op de daadwerkelijke (en te activeren) vraag van het mkb, het verminderen en versimpelen van het ondersteuningsaanbod aan het mkb en het samenwerken als één stelsel van dienstverleners van gemeenten, provincies, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, landelijke uitvoeringsorganisaties en andere publieke en private dienstverleners richting het mkb (no wrong door).

9

Veranker de positie van economische ontwikkeling als vliegwiel voor brede welvaart

Economische zaken heeft een belangrijke rol voor diverse, maatschappelijke opgaven en fungeert daarmee steeds vaker als verbindende en aanjager, omdat voor verschillende opgaven en transities inzet van het bedrijfsleven gewenst is. Ook kijken gemeenten steeds meer vanuit een perspectief van brede welvaart naar de ontwikkeling van de samenleving. Daarnaast heeft economische zaken geen wettelijke grondslag en is economie geen formele, gemeentelijke kerntaak. Het is van belang dit niet als beperking te zien, maar als kans; een sterke positie van EZ is immers relevant voor veel verschillende opgaven en wettelijke taken van gemeenten, waar ondernemers mee te maken hebben.

- Maak binnen de gemeente zo concreet mogelijk zichtbaar (op basis van data) hoe economische zaken (en daarmee de betrokkenheid van ondernemers) bijdraagt aan onder andere het voorzieningenniveau, de leefbaarheid van gemeenten en verschillende maatschappelijke opgaven en transities, die wel een kerntaak zijn en/of een wettelijke grondslag hebben. Een sterke positie van EZ is van belang voor vrijwel elke wettelijke taak waar ondernemers mee te maken krijgen.
- Koppel waar mogelijk deze dwarsverbanden aan de gemeentelijke begroting om tot een bredere borging van economische zaken te komen in andere beleidsonderdelen.
- Verken in het bijzonder een te verstevigen verbinding met de taakvelden Leefomgeving/ Ruimtelijke ontwikkeling, Sociale zaken/Participatie/ Werk & inkomen en Dienstverlening/ Publiekszaken of equivalenten hiervan.
 - Borg de economische opgaven en het daarmee verbonden ruimtelijk-economisch programma van de gemeente zo concreet mogelijk in de lokale omgevingsvisie en te ontwikkelen omgevingsprogramma's en -plannen.
 - Sluit zoveel mogelijk aan op de wettelijke taken die de gemeente heeft op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs en opteer daarmee voor een meer sociaaleconomische benadering van de arbeidsmarkt².
 - Niet de economische ontwikkeling is bepalend voor de arbeidsmarkt van de toekomst, maar de arbeidsmarkt zelf geeft steeds meer richting in hoe de economie zich kan ontwikkelen. Werk aan betrokkenheid bij- en zorg voor een economisch perspectief in het regionale, strategische arbeidsmarktbeleid in de vorm van een meerjarenagenda, inclusief een uitvoeringsplan in iedere arbeidsmarktregio.
 - Verken en versterk ten aanzien van de relatie met ondernemers in het bijzonder de verbindingen tussen diverse vormen van ondernemerscontact. Hierbij gaat het vooral om de verbinding tussen de werkgeversservicepunten in de arbeidsmarktregio en de accountmanagers bij teams economische zaken/ondernemersdienstverlening.

10

Ga in gesprek om de positie van economische zaken blijvend te versterken

Bovenstaande negen, inhoudelijke punten geven diverse handreikingen om de positie van economische zaken te versterken in de gemeente. Deze punten zijn geen blauwdruk, maar bedoeld als inspiratie en perspectief om bij te dragen aan een sterkere positie van economische zaken. Het versterken van de positie van economische zaken is maatwerk en vraagt om een bredere dialoog, ambtelijk en in het college van B&W. Het bijgesloten sjabloon collegevoorstel dient als hulpmiddel om deze lokale dialoog in uw gemeente op een laagdrempelige manier te voeren.

Sjabloon collegevoorstel

Versterk de Positie van economische zaken

Sjabloon

Introductie

In dit document vindt u een sjabloon met acht bouwstenen voor het opstellen van een collegevoorstel waarmee de positie van team economische zaken versterkt kan worden. Gemeenten kunnen dit voorbeeldsjabloon gebruiken als bouwsteen voor hun eigen sjabloon collegevoorstel.

De basis voor dit sjabloon is de VNG-handreiking 'Versterk de positie van economische zaken'. Deze is gebaseerd op het in 2024 uitgevoerde VNG-onderzoek ['Positie economische zaken, inbedden en versterken'](#) met een respons van 212 unieke gemeenten.

De punten in deze handreiking zijn geen blauwdruk. Deze bieden inspiratie en perspectieven om bij te dragen aan een sterkere positie van economische zaken. Het versterken van de positie van economische zaken is maatwerk en vraagt een bredere dialoog ambtelijk en in het college van B&W. Het bijgesloten sjabloon collegevoorstel dient als hulpmiddel om deze lokale dialoog in uw gemeente op een laagdrempelige manier te voeren.

Sjabloon collegevoorstel

Versterk de Positie van economische zaken

A. Aanleiding en context

Wat is de aanleiding voor dit voorstel?

[Beschrijf de specifieke aanleiding voor de gemeente: wat ging aan dit voorstel vooraf? Beschrijf specifieke, lokale omstandigheden]

Mkb en toekomstbestendig ondernemerschap in gemeenten doen ertoe. Het mkb is niet alleen belangrijk voor de werkgelegenheid en economische welvaart van gemeenten, maar heeft ook een essentiële rol bij het realiseren van de vele publieke en maatschappelijke opgaven en landelijke transitie, waar gemeenten voor aan de lat staan. Economische zaken heeft daarin als discipline/team een belangrijke verbindende en aanjagende rol.

In 2022 heeft de VNG een onderzoek laten uitvoeren naar het [Landschap van Ondernemersdienstverlening](#). In dit onderzoek is de dienstverlening en inzet van gemeenten aan ondernemers breed in kaart gebracht. De interne positie van team economische zaken kwam daaruit naar voren als een belangrijk aandachtspunt. Als vervolg hierop is onderzocht in het onderzoek [Positie economische zaken, inbedden en versterken](#), hoe de positie van (team) economische zaken wordt gezien en wat gemeenten kunnen doen om deze binnen de gemeentelijke organisatie te verstevigen.

Het onderzoek is gestart met het in kaart brengen van de positie die economische zaken momenteel binnen de gemeente heeft. Ook is gevraagd welke positie economische zaken zou moeten hebben (de gewenste positie) om meer succesvol of van groter belang te kunnen zijn. Uit het onderzoek met 212 deelnemende gemeenten blijkt dat 72,6% van de gemeenten het liefst zou zien dat economische zaken een belangrijker positie inneemt.

Uit het onderzoek kwamen de volgende conclusies:

- Er is een sterke behoefte om de positie van economische zaken te versterken.
- Er is niet één ideaalscenario of één juiste oplossing.
- De mate van inbedding van economische zaken in de gemeentelijke organisatie is een van de belangrijkste factoren om de positie van economische zaken te versterken. De volgende factoren dragen hieraan bij: bestuurlijk draagvlak, zichtbaarheid bij andere afdelingen, samenwerking met andere afdelingen.

Ondanks de brede professionalisering van de inzet, is de positie van economische zaken nog lang niet overal vanzelfsprekend en staat deze onder druk. Dit uit zich in te kleine teams, te weinig interne verbondenheid en beperkte uitvoeringskracht. Het feit dat economische zaken geen wettelijke taak en geen gemeentelijke kerntaak is, maakt de positie kwetsbaar. Met het oog op het naderende financieel rijkjaar 2026, is daarom het benadrukken van een sterke positie van economische zaken extra belangrijk.

De onderzoeksresultaten zijn dan ook vertaald naar een handreiking, die bestaat uit 9 richtinggevende punten. De VNG wil hiermee gemeenten informeren, inspireren en activeren om het gesprek aan te gaan over de belangrijke positie van economische zaken en dit in de praktijk handen en voeten te geven.

B. Voorstel

1. Kennis te nemen van het onderzoeksresultaat Positie economische zaken, inbedden en versterken en de handreiking 'Versterken van de positie van economische zaken binnen de gemeente'.
2. In de ambtelijke organisatie breed in gesprek te gaan over de opgestelde handreiking 'Versterken van de positie van economische zaken binnen de gemeente' en op basis hiervan richting te bepalen of en op welke wijze (welke 'knoppen') de positie van economische zaken versterkt kan worden en hier concrete acties aan te verbinden met capaciteit en middelen.
3. De handreiking te agenderen in het regionaal-economisch samenwerkingsverband [*invoegen naam samenwerkingsverband gemeente X*] van de gemeente, om verder af te stemmen hoe op regionale schaal de positie van economische zaken kan worden versterkt.
4. [*Additioneel kunnen in het voorstel (een aantal van) de negen richtinggevende punten (en/of onderdelen hiervan) al expliciet worden opgenomen als voorgenomen besluit in het collegevoorstel*]

C. Doelstelling en beoogd effect

- *Door kennis te nemen van het onderzoek en hierover in gesprek te gaan wordt het belang van (het team) economische zaken voor de economische ontwikkeling en verschillende maatschappelijke opgaven in algemene zin benadrukt.*

Vast staat dat het mkb en ondernemerschap er op lokaal niveau toe doet. Het mkb is niet alleen belangrijk voor de werkgelegenheid en economische welvaart van gemeenten, maar heeft ook een essentiële rol bij het volbrengen van de vele publieke en maatschappelijke opgaven en transities van gemeenten. Economische zaken heeft daarin een belangrijke verbindende en aanjagende rol.

- *Voor de gemeente biedt het concrete handvatten om op lokaal niveau, maar ook op het regionale niveau te bezien hoe en via welke knoppen (aan de hand van concrete acties) de positie van economische zaken versterkt kan worden.*

Uit het onderzoek blijkt ook dat er niet één ideaalscenario is of één juiste of ideale oplossing. Wel blijkt dat de mate van inbedding van economische zaken in de gemeentelijke organisatie een van de belangrijkste factoren is om de positie van economische zaken te versterken. De volgende factoren dragen hieraan bij:

- Bestuurlijk draagvlak
- Zichtbaarheid bij andere afdelingen
- Samenwerking met andere afdelingen

De handreiking biedt negen richtinggevende punten met concrete handreikingen op basis waarvan de belangrijke positie van economische zaken in de praktijk kan worden versterkt. Dit is maatwerk per gemeente.

- *Het biedt een impuls voor het versterken van de regionaal-economische samenwerking van gemeenten op het niveau van uitvoering en dienstverlening aan ondernemers.*

Bijna 90% van de gemeenten werkt samen met gemeenten in de regio, op verschillende gebieden en/of manieren. De samenwerking van teams economie van gemeenten is, zo bleek uit het onderzoek, vooral ingestoken op beleid en afstemming daaromtrent en minder op de uitvoering van het beleid c.q. het contact met- en dienstverlening aan ondernemers of in de rol die klantcontactcentra en accountmanagers/bedrijfscontactfunctionarissen daarbij in de praktijk vervullen. Door krachten te bundelen regionaal op het niveau van beleid en uitvoering kan het mkb mogelijk beter en effectiever bediend worden. Dit is ook de essentie van de [Actieagenda mkb-dienstverlening](#), die met name gericht is op een vraaggerichte ondernemersdienstverlening. Deze agenda markeert daarmee de kansen om in regionaal opzicht als landelijke en regionaal samenwerkende publieke dienstverleners (een overheid) de handen verder ineen te slaan gericht op een gezamenlijk ondersteuningsaanbod dat bijdraagt aan een toekomstbestendig mkb.

- *[Voeg eventuele specifieke doelen van de gemeente toe]*

D. Kanttekeningen

- Het onderzoek en de handreiking duiden en duiden en bespreekbaar maken betekent inzet en initiatief van het team economische zaken, dat niet bij alle gemeenten in voldoende mate (te kleine teams, te weinig interne verbondenheid of uitvoeringskracht) aanwezig is. Het agenderen maakt het mogelijk om ook in gesprek te gaan over welke inzet en middelen nodig zijn om concrete acties te realiseren. Het belang om hier actief mee aan de slag te gaan kan daarmee juist door beperkte capaciteit en/of lopende prioriteiten op de achtergrond verdwijnen.

[Voeg meer kanttekeningen vanuit de gemeente toe]

E. Kosten

1. *[Kosten zijn sterk afhankelijk van de geplande inzet. Bepaal uw specifieke inzet]*
2. Naar verwachting is een groot deel van concrete acties vooral gekoppeld aan extra inzet of capaciteit die hiervoor beschikbaar dient te zijn of te komen.

F. Juridische aspecten

1. Het onderzoek heeft geen directe juridische gevolgen.
2. In het onderzoek is wel gesproken in hoeverre een wettelijke grondslag en of het zijn van een gemeentelijke kerntaak kan bijdragen aan het versterken van de positie van economische zaken. Gemeenten zien het geven van een wettelijke grondslag aan of met maken tot kerntaak van economische zaken niet als bepalende oplossing om de positie van economische zaken te verstevigen. Een wettelijke grondslag kan ook beperkend werken en kan als betuttelend worden ervaren. Het zou handelingsruimte kunnen beperken en er zou een te grote overheidsinvloed kunnen ontstaan. Als er zo'n grondslag zou komen, dan moet deze slechts op hoofdlijnen omschreven worden, zodat gemeenten hun eigen DNA kunnen behouden en eigen richtingen kunnen bepalen. In dit opzicht biedt punt 9 uit de handreiking houvast door de positie van economische zaken binnen de gemeente slim te verankeren vanuit brede welvaart in combinatie met de begroting. Een sterke positie van EZ is relevant voor veel verschillende opgaven en wettelijke taken van gemeenten, waar ondernemers mee te maken hebben.

G. Communicatie

- *[Beschrijf eventueel de communicatie naar de gemeenteraad]*
- *[Beschrijf eventueel de communicatie naar andere stakeholders] Het advies is om het onderzoek ook te delen met lokale ondernemersverenigingen en andere economische samenwerkingspartners, waarmee de gemeente samenwerkt, om hun reflectie te ontvangen op de richtingen van de handreiking.*

H. Planning, uitvoering en evaluatie

- *[Planning traject, wanneer gaan we van start en met welke concrete acties]*

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

juli 2025